

Concentratiestoornissen en verwardheid

Vooraf bij oudere mensen is verwardheid na een operatie frequent.

Geheugenstoornissen kunnen in sommige gevallen enkele dagen tot maanden blijven bestaan.

De verstoring van het normale dagritme door pijn, minder goed slapen of opname in een vreemde omgeving kunnen soms verwardheid, vermoeidheid en geheugenverlies veroorzaken.

Concentratiestoornissen

Sommigen mensen hebben na hun operatie last om zich te concentreren of ondervinden moeite bij het uitvoeren van taken die ze voordien zonder problemen konden uitvoeren. Deze postoperatieve aandacht stoornis of POCD (postoperative cognitive decline) kan optreden enkele dagen of weken na de operatie last en is een geheugenstoornis. De oorzaak is onbekend en alhoewel herstel na enige tijd de regel is, kunnen de gevolgen blijvend zijn.

Je mag deze situatie niet verwarren met dementie. Bij dementie gaat het om een aantasting van je hersenen. Geopereerd worden of onder narcose gaan lokt nooit dementie uit. Je hebt wel meer kans om postoperatief verward te geraken en na de operatie aandachtsproblemen te hebben wanneer je vooraf dement bent. In een beginfase van dementie zijn de tekens nog niet altijd duidelijk en hierdoor legt de omgeving vaak achteraf het verband tussen een operatie en de dementie die ondertussen duidelijker werd.

Wat houden die concentratiestoornissen in?

Je ondervindt moeilijkheden bij het uitvoeren van complexere taken en het nemen van beslissingen in je dagelijkse leven. Het is moeilijker een film te volgen, een gesprek te onthouden of om een boodschappenlijst op te stellen. In het begin lijkt het herstel van je ingreep vlot te verlopen. Na een zekere tijd is het vaak je omgeving die merkt dat de taken die je voor je operatie goed uitvoerde, moeilijker worden. Je merkt bijvoorbeeld zelf dat je minder snel kan tellen, beslissingen neemt of minder goed schaakt of puzzelt. Dit is een verontrustende ervaring en je zelfvertrouwen kan verminderen. Je leert ermee omgaan door lijstjes te maken, door orde te maken. Steun van je omgeving is belangrijk.

Is die stoornis blijvend?

Het kan soms maanden of jaren duren vooraleer je herstelt. Omdat het moeilijk is hogere mentale functies te omschrijven en te onderzoeken, tasten we in het duister over de omvang van dit probleem. In één studie had 10 % (1/10) van de mensen 3 maanden na een ingreep last van concentratiestoornissen, na één jaar nog slechts 1 % (1/100)

Wat weet men over de oorzaak?

De oorzaak is niet duidelijk. Men heeft gedacht aan schommeling in de bloedvoorziening naar je hersenen tijdens een ingreep, genetische aanleg voor een stressreactie in je hersenen als deel van het herstel van je lichaam na een operatie en het gebruik van bepaalde geneesmiddelen.

De keuze voor een algehele of plaatselijke verdoving schijnt geen grote rol te spelen bij het krijgen van concentratiestoornissen na de operatie. Verwardheid komt na een lokale verdoving waarschijnlijk iets minder voor dan na een algehele verdoving

Kan je iets zeggen over risicogroepen?

Studies over postoperatieve concentratiestoornissen zijn moeilijk uit te voeren omdat de werking van de hersenen niet volledig begrepen is en hogere mentale functies niet exact meetbaar zijn. Veel mensen met mogelijke risicofactoren hebben een herstel zonder problemen. De volgende groepen hebben een iets hoger risico op concentratiestoornissen na de operatie:

- Zwaardere, langdurige ingrepen of wanneer je verschillende keren opnieuw geopereerd moet worden
- Wanneer er infecties optreden
- Als je laaggeschoold bent of ouder dan 60
- Na een open hart operatie

Verwardheid of delier

Sommige mensen, voornamelijk ouderen kunnen na een operatie verward zijn.

Je kan dit meemaken tijdens een ernstige ziekte of nadat je geopereerd bent. Onmiddellijk na de operatie reageren de meeste mensen zonder problemen en zijn hun reacties en gedragingen normaal. Enkele uren of dagen later merk je soms de eerste tekens van verwardheid. Die verwardheid is niet altijd even duidelijk en wisselt in de loop van de dag: 's morgens ben je er goed bij maar 's avonds en 's nachts vind je jezelf niet meer. Dit beangstigend zijn voor jezelf of je naaste omgeving.

Tekens van verwardheid zijn heel verschillend van persoon tot persoon. Je kan onrustig of in de war zijn en roepen of net heel in jezelf gekeerd en stil. Typisch zijn volgende symptomen :

- Niet weten waar je bent of wie je bent
- Niet weten waarom je in het ziekenhuis bent of wat er gebeurd is
- Geheugenverlies en je naaste familie niet herkennen
- Overdag niet wakker kunnen blijven en 's nachts niet kunnen slapen
- Onsamenvattend praten, roepen, schelden
- Emotioneel labiel zijn, huilerig, angstig, kwaad en gewelddadig
- Uit je bed willen komen en katheters of slangetjes die nog in je lichaam zitten willen uittrekken
- Waanbeelden hebben: denken dat men je wil vermoorden of achterdochtig worden
- Dingen en dieren zien of horen die er niet zijn (hallucinaties)

Wat zijn de oorzaken van zo'n verwardheidstoestand?

Na een operatie begint je lichaam aan een groot herstel. Dit heeft ook invloed op de manier waarop je hersenen informatie verwerken. Een aantal gebeurtenissen tijdens de herstelfase kunnen verwardheid uitlokken zoals:

- Wond-, blaas-of luchtweginfecties, pijn, nevenwerkingen van geneesmiddelen, tekort aan vocht, verlaagd zuurstofgehalte, té weinig eten, té weinig slaap
- Afkickverschijnselen door plotse rookstop, stoppen met alcohol drinken of geneesmiddelen waaraan je lichaam gewend is geraakt (slaapmiddelen, antidepressiva)
- Geen stoelgang kunnen maken of niet kunnen wateren
- Slecht zien omdat je je bril niet hebt of slecht horen zonder hoorapparaat

Wie wordt gemakkelijker verward?

Bepaalde kenmerken kunnen ervoor zorgen dat sommige mensen makkelijker verward worden dan anderen. Hieronder vind je een korte opsomming:

- Mensen die dementeren of andere hersenaandoeningen hebben
- Hoogbejaarden
- Iemand die meer dan drie eenheden alcohol per dag drinkt
- Diegenen die moeilijk zelfstandig stappen, slechtziend of hardhorig zijn
- Als je geopereerd bent aan je heup of je hart
- Mensen die depressief zijn
- Wanneer je aan hartfalen lijdt
- Bij dringende ingrepen

Gaat die verwardheid voorbij?

Indien de oorzaak van je verwardheid goed behandelbaar is, zal je snel beter worden. Je moet er vanuit gaan dat je eventueel langer dan gepland in het ziekenhuis moet blijven. Indien de verwardheid ernstig is geweest, neemt bij ouderen het risico toe om nadien minder zelfstandig te kunnen blijven wonen. Op je verpleegafdeling zullen je artsen en verpleegkundigen zo nodig uitlokkende factoren behandelen en je inname van medicatie nakijken. Vraag aan je bezoekers om je bril en hoorapparaat op te zetten en rustig te praten.

Verwardheid en geheugenstoornissen komen na een ingreep regelmatig voor. Je mag je hierdoor niet laten afschrikken en daarom beslissen om een noodzakelijke operatie te weigeren.

Als je verward bent geweest tijdens je opname, dan hoef je je daarover niet ongelukkig te voelen of bezorgd over te zijn. Meestal is een goed herstel mogelijk, al kan het lange tijd duren. Je naaste omgeving kan je helpen door begrip op te brengen voor deze situatie.